

9.SINIF 1.ÜNİTE DİN KÜLTÜRÜ DERS NOTLARI

BİLGİ VE İNANÇ

İSLAM'DA BİLGİNİN KAYNAKLARI

- ✓ İnsan öğrenmeye ve çevresini tanımaya meyilli bir varlıktır.İnsanın bu tanıma ve öğrenme faaliyetine **bilme**,Kişinin duyu organları,gözlem ve deney yoluyla veya aklını kullanarak elde etmiş olduğu ürüne **bilgi** denir.
- ✓ Bilme eyleminin gerçekleşmesi ve bilginin ortaya çıkabilmesi için iki temel şeye ihtiyaç vardır.

ÖZNE + NESNE= BİLGİ

ÖZNE:(Bilme eylemini gerçekleştiren varlık ,Suje)

NESNE:(Bilme eyleminin üzerinde gerçekleştiği varlık,Obje)

BİLGİ TÜRLERİ: Genel olarak bilgiyi altı kısma ayırabiliriz.

1)Bilimsel Bilgi: Kişinin aklını kullanarak gözlem,deney ve araştırmalar sonucu belli kurallar ve yöntemlerle ile ulaştığı nesnel bilgidir.

2)Dini Bilgi: Yaratıcı tarafından Peygamberler veya kutsal kitaplar vasıtası ile insanlara ulaştırılan imana dayalı bilgidir.

3)Felsefi Bilgi: Bireyin evren üzerinde düşünerek ve aklını kullanarak çeşitli çıkarımlarda bulunarak elde ettiği bilgidir.Özneldir.

4)Teknik Bilgi: Doğadaki nesnelere bir amaca yönelik olarak araç haline getiren,insanın hayatını kolaylaştıran bilgilerdir

5)Sanatsal Bilgi: Kişinin iç dünyasına hitap eden,hayal gücü,sezgi ve coşkuya dayanan bilgidir.Özneldir.

6)Gündelik Bilgi:Günlük hayatta kullandığımız herhangi bir yöntemi ve kuralı olmayan,kişinin işini kolaylaştıran bilgilerdir.Kısmen öznel kısmen nesneldir.

- İslam düşüncesinde bilgi "**Kadim bilgi**" ve "**Hadis bilgi**" olmak üzere ikiye ayrılır.

1.Kadim bilgi: Allahü Teâla'ya nispet edilen onun sınırsız ve sonsuz olan bilgisine denir. Allah'ın bilgisi için bir zaman ve mekan sınırlaması yoktur.Onun bilgisi her şeyi kuşatmıştır.Onun bir şeyi bilebilmesi için de herhangi bir aracıya veya başka bir şeye ihtiyaç yoktur.

2.Hadis bilgi:İnsanın ve diğer yaratılmışların sahip olduğu sonlu ve sınırlı bilgiye denir.

İSLAM'DA DOĞRU BİLGİNİN KAYNAKLARI:

1.Selim Akıl

3)Salim Duyular

2.Doğru Haber(Vahiy,Sadık Haber)

1)SELİM AKIL:

- ✓ İnsanı diğer varlıklardan ayıran başlıca özellik akıldır. Akıl kişinin düşünme ve anlama gücünü ,ayırt edebilme yeteneğini ifade eden bir kavramdır.
- ✓ İnsan akıl sayesinde duyu organlarıyla algıladığı bilgileri değerlendirir, olaylar arasında ilişkiler kurar, önceki bilgileriyle yeni edindiği bilgileri birleştirir, karşılaştırır, analiz eder ve sonuçlara ulaşır.
- ✓ **Akli bilgi kendi içerisinde ikiye ayrılır:**
  - A)Zaruri bilgi:**Derinliğine bir aletme ve düşünme olmaksızın ilk yönelişte oluşan bilgidir. Kişinin açlık ve susuzluğunu bilmesi.
  - B)Kesbi bilgi:**Akıl yürütme ,düşünme, derinliğine araştırma yoluyla elde edilen bilgidir. Uzak bir mesafeden dumanın görülerek orada bir ateşin var olduğuna ilişkin bilgi.
- ✓ İslam dininde ise akıl ,**selim akıl** olarak nitelendirir.

Selim Akıl: Kelime olarak sağlam ,doğru,hüküm ve kararlarında doğruyu yanlıştan,iyiye kötüden ayırma yetisi anlamına gelir.

- ✓ İnsanın doğru karar vermesini sağlayan, herhangi bir olumsuzluktan veya kötülüğünden etkilenmeyen, yaratılışındaki temizliğini koruyan akıldır.
- ✓ İnsan selim akıl ile iyiye kötüden, doğruyu yanlıştan ayırır; kendini fitratına konulan yaratıcıyı vahiy olmasa bile çevresini gözlemleyerek ve tefekkür ederek selim akılı ile bulur.

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde selim akıl sahipleri için elbette ibretler vardır.”(Al-i İmrân suresi,190.ayet)

- ✓ Kur’an-ı kerim birçok ayetiyle insanları düşünmeye ,araştırmaya,aklını kullanmaya davet eder.” .....Hala aklınızı kullanmıyor musunuz?(Hud suresi,51.ayet)
“Düşünemiyor musunuz?(Bakara suresi,76.ayet)
- ✓ Selim akıl sahibi bir insan çevresinde gördüğü ve gözlemlediği şeyleri tefekkür eder,“Ben kimim?Ben niçin yaratıldım?gibi sorulara cevap bularak bu dünyaya geliş amacını kavrar,evrendeki bu mükemmel düzen ve uyumu yaratan bir yaratıcının olduğuna iman eder.
- ✓ Hz. İbrahim de çocuk yaşta çevresindeki güneşin,ayın ve yıldızların hareketlerini incelemiş ve bunların tanrı olamayacağını ;kendisini yaratangücün bunların çok üstünde özellikleri sahip olması gerektiği kanaatine vararak selim Akıl ile Allah’ı bulmuştur.

2)DOĞRU HABER(VAHİY,SADIK HABER):

Haber: Gelecekte meydana gelecek veya geçmişte olan bir şeyin bigisidir.Bu bilgi doğru da yanlış da olabilir.Özellikle geçmişte meydana gelen olayların ne akılı ne de duyu organları ile bilinmesi imkansızdır.

- ✓ **Sadık haberler;**Mütevatir haber ve Peygamberlerden gelen haber şekliyle iki başlıktır

1.Mütevahir Haber: Yalan söz söyleme üzerine birleşmesi mümkün olmayan toplulukların vermiş olduğu haberlerdir.Örnek;Kur'an-ı kerim

2.Peygamberlerden gelen Haber: Peygambere vahiy meleği aracılığıyla Allah'tan gelen buyruklardır.Örnek.Hz. Muhammed'in sünnetidir.

Vahiy: Vahiy kelimesi sözlükte "gizli konuşmak,emretmek,ilham etmek " anlamına gelir.

- ✓ Allah'ın insanları doğru yola iletmek için emir ve yasaklarını Cebrail(a.s)aracılığıyla peygamberlere bildirmesidir.
- ✓ Vahyin kaynağı Allahu Teâla ,vahyin muhatabı ise insandır.Kur'an-ı Kerim ise vahiylerin sonuncusudur.
- ✓ İslâm dininin ilk ve en önemli bilgi kaynağı kur'an-ı kerim'dir.Kurân-ı kerim ,dinimizin ilkelerinin öğrenilmesinde ve yaşanmasında birincil kaynaktır.
- ✓ Kur'an-ı kerim 'de Allah'ın varlığı ve birliği (tevhid),Peygamberlerin gönderiliş amacı(nübüvvet),kutsal kitaplar,ahiret hayatı,yerine getirilmesi gereken ibadetler,evrenin yaratılışı gibi konularda bilgiler ile insanın dünya ve ahiret mutluluğu için öğütler yer alır.
- ✓ Kur'an'ın ilkeleri anlamak ve yorumlamak için aklımızı kullanırız.Vahiy ve akıl birbirini destekleyen iki kaynaktır.Aklı yaratan da vahyi gönderen de Allahü Teâla olduğundan kur'an'ın ilkeleri, akla uygundur.

Sünnet:İslam dininin kur'an-ı kerimden sonraki temel kaynağıdır.

- ✓ Sünnet kelimesinin sözlük anlamı "adet,yol,yaratılış"anlamlarına gelir.
- ✓ Hz. Muhammed'in(s.a.v) sözleri,uygulamaları,davranışları anlamına gelir.
- ✓ Dinin anlaşılmasında sünnetin büyük bir önemi vardır.Peygamberimiz kur'an-ı kerim'in ayetlerinin doğru anlaşılmasını sağlamış;Kur'an-ı kerim'de bulunan kapalı ,mecaz içerikli ayetleri açıklama ve uygulamalarıyla Müslümanlara öğretmiştir.
- ✓ Kur'an-ı kerim'de namaz,hac,oruç,zekât,kurban gibi ibadetleremredilmiş ancak bu ibadetlerin nasıl yapılacağı ile ilgili detaylı bilgi kur'an'da verilmemiştir.Bu ibadetlerin yapılışı ile ilgili bilgiler sünnette yer almıştır.

Peygamberimiz(s.av)"Ben nasıl namaz kılıyorsam siz de öyle kılın;ben nasıl hac yapıyorsam siz de öyle yapın" buyurmuştur.

3)SÂLİM DUYULAR:

- ✓ Kişinin herhangi bir şekilde özelliklerini kaybetmediği sağlam olan duyulardır.(Görme,duyma,tatma,koklama ve dokunma duyuları)Görme duyusunun verdiği bilgiye güvenebilmemiz için kişinin görme duyusunu kaybetmemiş olması gerekir.
- ✓ Salim duyular, insanın aklını harekete geçirerek bilgiye ulaşmasını sağlar.İnsan duyuları ile pek çok konuda bilgi sahibi olur.Örneğin bir maddenin sert veya yumşak olduğunu dokunarak anlar.
- ✓ Kur'an-ı kerim insanın yaşadığı dünyada gözlem yapmasını ve düşünmesini ister.Bu ise duyu organları ile aklın ortak çalışmasıyla mümkündür.

- ✓ "Şüphesiz ,göklerin ve yerin yaratılışında,gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde,insanlara yarar sağlayacak şeylerle denizde seyreden gemilerde ,Allah'ın gökyüzünden indirip kendisiyle ölmüş toprağı dirilttiğı yağmurda,yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında,rüzgârları ve gökle yer arasındaki emre amade bulutları evirip çevirmesinde elbette düşünen bir topluluk için deliller vardır."(Bakara suresi,164.ayet)
- ✓ Kur'an'ı kerim doğru bilginin kaynaklarını haber verirken yanlış bilgi kaynakları konusunda uyarır.

Yanlış bilgi kaynakları:

1.Rüya: Kişinin rüyasında kendisine öğretilen bilgidir.

2.Keşif: Kişinin akıl ile ulaşamadığı bilgiye içsel güdüler ve sezgiyle ulaşmasıdır.

3.İlham: Allah'ın sevdiği kimselerin gönlüne verdiği ilham ettiği bilgilerdir.

4.Büyü: Doğüstü varlıklar ile iletişime geçilerek elde edilen bilgidir.

- ✓ İslamda bunların doğru bilgi kaynağı olarak kabul edilmemesinin temel nedeni,öznel (kişiyeye bağılı bilgi) olmalarıdır.Bu bilgiler kişilere göre değişiklik gösterebilir.
- ✓ İslâm kişinin bilgiyi edinmesini teşvik eder.

"Bilenenler ile bilmeyenler bir olur mu?(Zümer suresi,9.ayet)

"Rabbim benim ilmimi artır de"(Tâ-hâ suresi,114 .ayet)

- Hz. Muhammed'de (s.av)bilgiyi,öğrenmeyi öğütler.

"Hikmet müminin yitik malıdır. Onu nerede bulursa almalıdır."

- İslam insanların faydalı bilgiler öğrenmesini ister.

"Faydasız ilimden sana sığınırım."(Hadis-i şerif)

"Allah'ım fayda vermeyen ilimden,kabul olmayan duadan,Korkmayan kalpten ve doymayan nefisten sana sığınırım."

- Günümüzde dijital dünya da elde edilen bilgilerin salim akıl süzgecinden geçirildikten sonra alınması gerekmektedir. İnternet vasıtası ile insanların bilgiye bulaşması kolay hale gelmiştir. Ancak bunun doğruluğı konusunda kişi titiz bir çalışma yapmalıdır.

İSLAM İNANCINDA İMANIN MAHİYETİ

1.İMAN VE İSLÂM KAVRAMLARI

İMAN:İman kavramı sözlükte "İnsanın bir şeye ,iç dünyasında, kuşkuya yer kalmayacak kesinlikte inanması;güvenmek ve doğrulamak"şeklinde ifade edilir.

- İman ,Allah'ın Hz. Muhammed'e vahyettiğı her şeyi tereddütsüz kabul edip bunların gerçek ve doğru olduğuna gönülden inanıp(tasdik),dil ile söylemesi(ikrar)dır.

- Peygamber Efendimiz iman şunu şekilde tanımlamıştır: İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, Peygamberlerine, ahiret gününe, hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmaktır.
- İman için "akide" kavramı da kullanılır.

Akide: Kişinin gönülden söz verip bağlandığı inanç esaslarıdır.

İSLAM: Sözlükte Selam, barış, esenlik, teslim olmak gibi anlamlara gelir.

- **İslam özel anlamda:** Hz. Muhammed'e indirilen son dinin adıdır.
Genel anlamda: Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e (s.av) kadar gönderilen tüm dinlerin ortak adıdır.
- Peygamberimiz (s.av) İslâm'ın beş esas üzerine kurulduğunu bizlere bildirmiştir: "İslâm beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahadet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, hacca gitmek ve ramazan orucunu tutmak"
- İslam inancının temeli "**tevhid**" ilkesine dayanır.

Tevhid: Allahü Teala'nın bir olduğuna ve Hz. Muhammed'in onun elçisi olduğuna inanmaktır.

2. İMAN -TASDİK İLİŞKİSİ (KALP İLE TASDİK)

TASDİK: "Onaylama ve doğrulama" anlamına gelir.

- İmanın esası, inanılacak şeyi kalbin tasdik etmesidir.
- Bir kişi inandığını diliyle söylemiş olsa bile, kalbiyle bunu tasdik etmiyorsa iman etmiş (mü'min) sayılmaz. Buna karşılık kalbiyle tasdik edip inandığı halde, bir engel ya da korku nedeniyle dili ile inancını açıklamayan kimse mü'min sayılır. (Ammar b. Yasir hikayesi)
- "Kim iman ettikten sonra Allah'ı inkar ederse -kalbi iman dolu olduğu halde inkârâ zorlanan başka -ve kim kalbini kâfirliğe açarsa, işte Allah'ın gazabı bunlardır..." (Nahl suresi, 106. Ayet)
- Usame bin Zeyd (ra) savaşta bir müşriği öldürmek için yere yatırmıştı. Müşrik o anda kelime-i şahadet getirdi. Ancak Usame onu yine de öldürdü. Olayı peygamberimiz duyunca çok sinirlendi. Hz. Usame "Ey Allah'ın Resülü o inandığı için değil korktuğu için şahadet getirdi." deyince Peygamberimiz "Ne biliyorsun? kalbini mi açıp baktın" dedi.

3. İMAN-İKRAR İLİŞKİSİ (DİL İLE İKRAR)

İKRAR: Sözlük anlamı "bir şeyi saklamadan açıkça söylemek ve bildirmek" demektir.

- Kişinin kalben inandığı şeyleri dili ile açıkça söylemesine **ikrar** denir.
- İmanın temeli kalp ile tasdiktir. Ancak bir toplum içinde yaşayan bireyin Müslüman veya Mümin olarak nitelendirilmesi, kestiğinin yenilebilmesi, cenazesinin kılınabilmesi vb şeyler için kalbindeki dil ile söylemelidir.
- İkrar, imanın bir parçası olmayıp bireyin dünyadaki konumunu belirleyen bir şeydir.
- İmanda ikrar çok önemlidir. Hz. Peygamber bu önemi, şu hadisiyle vurgulamıştır.

“Kalbinde buğday ,arpa ve zerre ölçüsü iman olduğu halde Allah’tan başka tanrı yoktur.Muhammed O’nun elçisidir diyen kimse cehennemden çıkarılır.”(Hadis-i Şerif)

Tasdik ve İnkâr Bakımından insanlar:

1)Mü’min: Allahü Teala’nın göndermiş olduğu iman esaslarına kalbinde hiçbir şüphe duymaksızın iman eden ve bunları onaylayan kimseye denir.

2)Kafir: Allah’ın göndermiş olduğu şeylerin tamamını veya bir kaçını inkar eden,kabul etmeyen kimseye denir.

3)Münafık: Kalben inanmadığı halde dil ile inandığını söyleyen ve Müslümanların yaptıkları ibadetleri gösteriş için yapan iki yüzlü kimsedir.

4)Müşrik: Allah’ın varlığını kabul etmekle beraber ona ilahlık konusunda çeşitli varlıkları ortak koşan ve onlardan yardım isteyen kişidir.

- ❖ İmanın zıddı inkârdır.İman ,Hz. Muhammed’in vahiy yoluyla getirdiklerin hepsini tasdik etmek,küfür ise inkardır.

Küfür:Örtmek anlamına gelir.Hz. Muhammed’in Yüce Allah’tan vahiy yoluyla getirdiği şeyleri yalanlayıp sabit dini esaslardan bir veya bir kaçını inkar etmek,beğenmemek,önemsememek anlamına gelir.Bu durumdaki kişiye **Kafir** denir.Örneğin islam’a göre Ramazan orucunun farz,yalan söylemenin haram olduğunu ve ahiretin varlığını inkar eden kimse demektir.

- ❖ Küfrün ilişkili olduğu bir diğer kavram **şirk**dir.

Şirk: Kelime anlamı ortak koşmak anlamına gelir.Allah’ın sıfat,fiil ve isimlerinde eşi,dengi ve ortağı olduğunu kabul etmek demektir.Bu durumda olan kişiye **Müşrik** denir.

- ❖ Şirk ve küfür birbirine yakın iki kavramdır.Aralarındaki fark küfür daha genel,şirkin ise daha özel olmasıdır.Bu bağlamda her şirk küfürdür.Fakat her küfür şirk değildir.

4)İMAN-BİLGİ İLİŞKİSİ

- ✓ Her inanan kişi ,neye inandığını bilmelidir.
- ✓ İncancımızı bilgi ile güçlendirmek ve olgunlaştırmak bizim elimizdedir.Kişi neye,niçin inandığını bilirse imanı daha sağlam bir temele oturmuş olur.
- ✓ İman sahibi olabilmek için,kişinin kalbinde özgür iradeye dayalı bir teslimiyetin ve tasdikin bulunması gerekir.Allahü Teala insana verdiği akli kullanarak düşünmesini araştırmasını ve doğru bilgiye ulaşmasını ister.Doğru bilgiye ulaşan bireyin imanı daha da kuvvetlenir.
- ✓ İnsan ancak doğru ve yeterli bilgi ile doğru bir imana ulaşabilir.

“Kulları içerisinde ,ancak bilenler Allah’a karşı gereğince saygı ve korku hisseder.”(Fatir suresi,28. Ayet)

- ❖ **Nitelik açısından iman taklid-i iman ve tahkik-i iman olmak üzere ikiye ayrılır:**

Taklid-i İman: Kişinin ,çevresinin ya da doğup büyüdüğü ailenin sahip olduğu inancının doğal bir sonucu olarak,herhangi bir delile dayanmadan sahip olduğu imana denir.

- ✓ Taklid-i İmana sahip bir insan, farklı görüşlerde ısrarcı olan kimseler karşısında inancını zayıf hissedebilir.
- ✓ Taklid-i İman sahibi kimseye **Mukallid** denir. Bu kişi özgür düşünemez iradesini istediği gibi kullanamaz.
- ✓ Kur'an-ı kerimde taklid-i iman kişiyi **taassuba** götüreceğini ifade etmiş ve eleştirmiştir.

Taassup: Kişinin aklını kullanmadan herhangi bir dini görüşe, inanca ve düşünceye veya atalarından gördüğü şeylere körü körüne bağlanması ve bunlardan başka bir doğrunun olmadığını savunmasıdır. Bağnazlıkta denir.

“Onlara (müşriklere)! Allah'ın indirdiğine uyun denildiği zaman onlar, 'Hayır! Biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız 'dediler. Ya ataları bir şey anlamamış, doğrudan bulamamış idiyiler?’”(Bakara suresi, 170. Ayet)

Tahkik-i İman: Her Müslümanın, inancını delillerle, araştırmayla akıl ve mantıkla güçlendirmesi gerekir. Bu şekilde bilgiye, araştırmaya, kavramaya dayanan inanca tahkik-i iman denir.

Tevhid inancı: Allah'ın varlığına ve onun eşi-benzeri-ortağı bulunmadığına inanmak, iman esasların temelini oluşturur. Bu inanca, tevhit inancı denir.

5. İMAN-AMEL İLİŞKİSİ

Amel: İnsanın özgür iradesiyle yaptığı iş, eylem ve davranışlara amel denir.

- ✓ İman ise kalbimizde büyüttüğümüz inançtır.
- ✓ İmanın tüm gereklerine inanan bir insan, bunların bir kısmını amellerine yansıtırken, bir kısmını yansıtmayabilir. Böyle bir durumda bu kişi hala iman sahibidir, ancak amelde eksiklikleri vardır.
- ✓ Hz. Peygamber döneminden itibaren din bilginleri kalbinde imanı bulunan (tasdik eden) ve bunu diliyle söyleyen (ikrar eden) ancak dinin emrettiği amelleri yerine getirmeyen veya bazı yasakları çiğneyen kimseleri (yaptıklarını helal görmedikleri sürece) mümin saymışlar, ancak bu kimselerin günahkâr mü'min olduklarını belirtmişlerdir.
- ✓ Kur'an'ı kerim'de pek çok ayet-i kerimede iman ile **salih amel** işlemek yan yana kullanılmıştır. Allahü Teala hayatı ve ölümü insanlardan hangilerinin daha güzel amel işleyeceklerini denemek için yarattığını bizlere bildirmiştir.

Salih Amel: İyi ve faydalı iş demektir. Salih amel, kişinin gerek çevresi gerekse kendisi için yapmış olduğu faydalı ve yararlı olan her şeye denir.

“İnanan ve salih amel işleyenler için mutluluk ve güzel bir dönüş yeri vardır.”(Ra'd suresi, 29. Ayet)

KUR'AN'DAN MESAJLAR: İSRÂ SURESİ 36. AYET VE MÜLK SURESİ 23. AYET

